

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXXXI

NR 4

WARSZAWA 2024

<http://rcin.org.pl>

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXXI
2024

4

WARSZAWA 2024

<http://rcin.org.pl>

REDAKCJA

GRZEGORZ PAC (historia średniowiecza, Warszawa), EDWARD OPALIŃSKI (historia XVI–XVII w., Warszawa),
DOROTA DUKWICZ (redaktor, historia XVIII w., Warszawa), JAROSŁAW CZUBATY (historia XIX w., Warszawa),
BARTOSZ KALISKI (historia XX w., Warszawa), MONIKA JUSUPOVIĆ (sekretarz redakcji, Warszawa),
MARTA KUC-CZEREP (sekretarz redakcji, Warszawa), ROBERT FROST (redaktor wersji anglojęzycznej, Aberdeen)

KOMITET REDAKCYJNY

DÁNIEL BAGI (Budapeszt), ANNA BARAŃSKA (Lublin), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (Londyn),
EWA DOMAŃSKA (Poznań), MARIAN DYGO (Pułtusk–Warszawa), JERZY EISLER (Warszawa),
KARIN FRIEDRICH (Aberdeen), CATHERINE GOUSEFF (Paryż), JAROSŁAW HRYCAK (Lwów),
MAGDALENA HULAS (Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (Warszawa), TOMASZ JUREK (Poznań),
TOMASZ KIZWALTER (Warszawa), WOJCIECH KRIEGSEISEN (Warszawa), CEZARY KUKLO (Białystok),
LIDIA MICHALSKA-BRACHA (Kielce), ROMAN MICHAŁOWSKI (Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Toruń),
ANDRZEJ NOWAK (Kraków–Warszawa), BORYS W. NOSOW (Moskwa), JERZY STRZELCZYK (Poznań),
PHILIPP THER (Wiedeń), MARIUSZ WOŁOS (Kraków)
oraz członkowie redakcji

ADRES REDAKCJI „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 31
tel. +48 22 831 02 61, e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh-ihpan.edu.pl>

Redaktor językowy: Małgorzata Świerżyńska

Tłumaczenia: Grażyna Waluga

Skład: Marcin Szcześniak

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
© Copyright by Fundacja Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Współwydawcy czasopisma:

Instytut Historii
im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 31
tel. +48 22 831 02 61
e-mail: wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Fundacja Instytutu Historii
im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 31, pok. 44
tel. +48 22 831 02 61, w. 46
e-mail: fundacja.ihpan@ihpan.edu.pl

p-ISSN 0023-5903

e-ISSN 2451-1315

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Druk i oprawa: Fabryka Druku

Kolportaż wersji drukowanej czasopisma prowadzi Wydawnictwo Naukowe Semper
Dział handlowy i księgarnia: ul. Bednarska 20 A, 00-321 Warszawa
tel./fax: +48 22 828 49 73, <http://semper.pl>, <http://semper.istore.pl>

<http://rcin.org.pl>

SPIS TREŚCI

ROZPRAWY

Roman Michałowski, Żywoć św. Salomei królowej halickiej. Dziewictwo, królewskość i mistyka	619
Jarosław Moklak, Uwagi o programie memorandum Rusinów zakarpaccich z 13 października 1849 roku. Czy był w nim postulat zerwania więzi politycznych z Rusinami galicyjskimi?	649
Mateusz Rodak, Przemiany geografii warszawskiej prostytutki w latach 1918–1939. Uwagi wstępne	667
Magdalena Semczyszyn, Izraelskie spojrzenie na kampanię antysyjonistyczną w Polsce (lata 1967–1968)	715

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Dariusz Makiłła, Raz jeszcze o sejmach w bezkrólewiu. Uwagi w związku z książką Tomasza Kucharskiego <i>Sejmy elekcyjne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1632–1733</i>	747
Marcin Jurek, Armii Czerwonej w województwie poznańskim portret niekompletny. Uwagi dotyczące książki Macieja Kościuszki	767

*

<i>Chronologia sejmów Rzeczypospolitej Obojga Narodów (1569–1793)</i> , red. L.A. Wierzbicki, D. Kupisz — Izabela Lewandowska-Malec ...	785
<i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1632–1655</i> , wyd. I. Kraszewski, M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, współpr. A. Kamieński — Marcin Broniarczyk	791
A.L. Araujo, <i>The Gift. How Objects of Prestige Shaped the Atlantic Slave Trade and Colonialism</i> — Agata Błoch	796
Ł. Wróbel, Józef Jerzy Hylzen. Studium kariery magnackiej w XVIII wieku — Angelika Blinda	800
S. Łotysz, <i>Pińskie błota. Natura, wiedza i polityka na polskim Polesiu do 1945 roku</i> — Jan Kęsik	806
A. Lochmatow, <i>Public Knowledge in Cold War Poland. Scholarly Battles and the Clash of Virtues, 1945–1956</i> — Dariusz Jarosz	813

IN MEMORIAM

Magdalena Micińska (8 X 1964 — 29 IV 2023) — Maciej Janowski	823
--	-----

KOMUNIKATY

Odezwa — Idea monarchiczna w Polsce	827
---	-----

ZAWARTOŚĆ ROCZNIKA

Spis treści rocznika CXXXI	829
Spis autorów	834
Spis recenzentów wewnętrznych i zewnętrznych	835

CONTENTS

Roman Michałowski, Life of St Salome Queen of Halych. Virginity, Royalty, and Mysticism	619
Jarosław Moklak, Remarks on the Political Programme of the Transcarpathian Rusyns Included in the Memorandum of 13 October 1849. Did It Mean a Break with Galician Rus'?	649
Mateusz Rodak, Changes in the Geography of Warsaw Prostitution between 1918 and 1939. Introductory Remarks	667
Magdalena Semczyszyn, An Israeli Perspective on the Anti-Zionist Campaign in Poland (1967–1968)	715

CRITICAL ARTICLES — REVIEWS

Dariusz Makiła, Once Again about the Sejm during the Interregnum. Remarks on Tomasz Kucharski's <i>Book Sejmy elekcyjne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1632–1733</i>	747
Marcin Jurek, Incomplete Portrait of the Red Army in the Poznań Province. Remarks on the Book by Maciej Kościuszko	767
Reviews	785

IN MEMORIAM	823
-------------------	-----

ANNOUNCEMENTS	827
---------------------	-----

TABLE OF CONTENTS	829
-------------------------	-----

SPIS TREŚCI ROCZNIKA CXXXI*

Anipiarkou Vadzim, Drugi rozbiór i powstanie kościuszkowskie w świetle korespondencji Ottona Heinricha Igelströma	1	5
Leśniewski Michał, Koń jako kolonizator? Przypadek Południowej Afryki, do drugiej połowy XIX wieku	2	245
Ławniczak Remigiusz, The Rapes of Polish Women by Red Army Soldiers in 1945 in the Pomeranian Voivodeship	Eng. 8	85
Mencfel Michał, An Antiquarian Passion: Explorations of the Graves of Polish Monarchs in the Nineteenth Century	Eng. 8	5
Michałowski Roman, Żywot św. Salomei królowej halickiej. Dziewictwo, królewskość i mistyka	4	619
Moklak Jarosław, Uwagi o programie memorandum Rusinów zakarpackich z 13 października 1849 roku. Czy był w nim postulat zerwania więzi politycznych z Rusinami galicyjskimi?	4	649
Mycielski Maciej, Joachim Lelewel, poseł żelechowski	3	455
Okniński Piotr, Czym był krakowski Okół?	3	417
Pietrzkiewicz Dorota, Stanisław Lisowski and the Restitution of Incunabula of Monastic Provenance under the Treaty of Riga (1921)	Eng. 8	55
Ptaszyński Maciej, Nietolerancyjna konfederacja warszawska. O znaczeniu swobód wyznaniowych w 1573 roku	2	215
Rodak Mateusz, Przemiany geografii warszawskiej prostytucji w latach 1918–1939. Uwagi wstępne	4	667
Semczyszyn Magdalena, Izraelskie spojrzenie na kampanię antysyjonistyczną w Polsce (lata 1967–1968)	4	715
Siedziako Michał, Zaangażowanie, unikanie, odmowa współpracy. Marian Jurek wobec Służby Bezpieczeństwa (1977–1980)	2	277
Sikorski Tomasz, Wątor Adam, Jan Hupka — aktywność społeczno- polityczna na terenie Galicji do 1914 roku	1	87
Szlanta Piotr, Polityka (zdrowotna) doby rozbiorów. Bojkot niemieckich uzdrowisk i miejscowości wypoczynkowych przez Polaków na przełomie XIX i XX wieku	3	481

* Rocznik składa się z 4 zeszytów polskich i 1 anglojęzycznego — English-Language Edition no. 8/2024 (Eng. 8).

Wiech Stanisław, Klub Ruski w Warszawie. Pierwsze ćwierćwiecze działalności (1860–1885).....	1	51
--	---	----

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — MATERIAŁY

Kalinowski Emil, Kto (i kiedy) podpisał konfederację warszawską 1573 roku? O uczestnikach zjazdu konwokacyjnego w pierwszym bezkrólewiu.....	3	501
Nalewajko-Kulik Joanna, Działalność Brytyjskiego i Zagranicznego Towarzystwa Biblijnego na ziemiach polskich (1816–1992). Rekonesans badawczy	2	317
Pomorski Jan, „Dziwna klęska” pierwszej ewaluacji. Analiza porównawcza wyników w dyscyplinie historia za lata 2017–2021	1	123

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Flasiński Tomasz, Nie wiadomo co, czyli Nowoczesność. Kilka refleksji o kategoriach opisu dziejów międzywojennej Polski	3	537
Jurek Marcin, Armii Czerwonej w województwie poznańskim portret niekompletny. Uwagi dotyczące książki Macieja Kościuszki.....	4	767
Makiła Dariusz, Raz jeszcze o sejmach w bezkrólewiu. Uwagi w związku z książką Tomasza Kucharskiego Sejmy elekcyjne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1632–1733	4	747
Spalek Robert, The Path to Power: Notes on a New Biography of Edward Gierek.....Eng.	8	131
Wiszewski Przemysław, Niemodelowe życie średniowiecznych zakonnic w cieniu piastowskich dworów. Uwagi na marginesie pracy Anny Agnieszki Dryblak	2	353

*

<i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1632–1655</i> , wyd. I. Kraszewski, M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, współpr. A. Kamieński — Marcin Broniarczyk.....	4	791
Araujo A.L., <i>The Gift. How Objects of Prestige Shaped the Atlantic Slave Trade and Colonialism</i> — Agata Błoch.....	4	796
Blinda A., <i>Teofila z Jabłonowskich Sapieżyna (1742–1816). Życie prywatne i działalność publiczna</i> — Bożena Popiołek	3	595
Buko A., <i>Świt państwa polskiego</i> — Roman Michałowski.....	1	151
<i>Celebrity across the Channel, 1750–1850</i> , ed. A. Pédrón, C. Siviter — Adrian Wesołowski	1	171
<i>Chronologia sejmów Rzeczypospolitej Obojga Narodów (1569–1793)</i> , red. L.A. Wierzbicki, D. Kupisz — Izabela Lewandowska-Malec ..	4	785
Conde Pazos M., <i>La quiebra de un modelo dinástico. Relaciones entre la Casa de Austria y los Vasa de Polonia (1635–1668)</i> — Matylda Urjasz-Raczko..	1	164
Dadej I., <i>Habilitacja — bariera czy kariera? Porządek płci w polskiej kulturze akademickiej pierwszej połowy XX wieku</i> — Tomasz Pudłocki.....	1	178

Dobrowolski P.T., <i>Nierównym krokiem. Globalizacja i Europa wielu prędkości (1500-1800)</i> — Tomasz Kizwalter	3	582
Durbas M., <i>Pierre Joseph de Solignac — sekretarz króla Stanisława Leszczyńskiego w Lotaryngii</i> — Rafał Waszczuk.....	1	168
Kapica B., <i>Władysław Bieńkowski. Biografia polityczna</i> — Paweł Sasanka	2	402
Korduba M., <i>Śodennik 1918-1925, uporząd.</i> O. Gnatûk, M. Čeh, pìdgot. V. Muravs'kij, Â. Serkîz, [tekst] O. Gnatûk, M. Čeh, O. Pavlišin, nauk. red. O. Gnatûk — Eugeniusz Koko.....	1	185
Lochmatow A., <i>Public Knowledge in Cold War Poland. Scholarly Battles and the Clash of Virtues, 1945-1956</i> — Dariusz Jarosz.....	4	813
Łotysz S., <i>Pińskie błota. Natura, wiedza i polityka na polskim Polesiu do 1945 roku</i> — Jan Kęsik	4	806
Modrzejewska-Leśniewska J., <i>III wojna afgańsko-brytyjska 1919-1920</i> — Mateusz M.P. Kłagisz	1	191
Muszyńska A., <i>Od załotów do wesela. Magnatka w drodze do ołtarza w czasach saskich</i> — Anna Penkała-Jastrzębska.....	2	388
Nowakowski M.E., <i>Ambasador na rozdrożu: Świat wartości w poradnikach dyplomatycznych Pierwszej Rzeczypospolitej oraz ich europejski kontekst</i> — Rafał Waszczuk.....	Eng. 8	161
Nowosielska E., <i>Melancholia, szaleństwo i inne „choroby głowy” w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku</i> — Katarzyna Pękacka-Falkowska	1	156
Oniszcuk A., <i>Pod presją nowoczesności: Władze Księstwa Warszawskiego wobec Żydów</i> — Hubert Korzeniowski	Eng. 8	171
Schenk T., <i>Actum et iudicium als analytisches Problem der Justizforschung. Interdisziplinäre Perspektiven auf kollegiale Entscheidungskulturen am Beispiel des kaiserlichen Reichshofrats</i> — Jacek Kordel	2	393
Słaby A., <i>Macierzyństwo: Studium z historii mentalności szlachty Rzeczypospolitej czasów saskich</i> — Agnieszka Jakuboszczak	Eng. 8	155
Stachowiak R., <i>Spätmittelalterliche Kirchenkarrieren preußischer Kleriker. Soziale Räume und Netzwerke zwischen Zentrum und Peripherie</i> — Marcin Sumowski	3	575
Staręgowski B., <i>Formacje zbrojne samorządu szlacheckiego województw poznańskiego i kaliskiego w okresie panowania Jana Kazimierza (1648-1668)</i> — Konrad Bobiatyński	2	383
Szarota T., <i>Prekursorka „małego sabotażu”. Elżbieta Zahorska (1915-1939)</i> — Paweł Brudek.....	2	397
Sznapiak A.D., <i>„Otoczyć naród swój pięknem”... Dyskusja wokół idei kultury i sztuki narodowej na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX wieku na tle prądów europejskich</i> — Aleksander Łupienko.....	1	175
Wierzbicki L.A., <i>Poselstwa do królów rodaków. Postawy i postulaty szlachty polskiej na sejmikach i zjazdach w latach 1669-1695</i> — Grzegorz Kietliński.....	3	586
Wierzbicki L.A., <i>Zjazd gołąbsko-lubelski. Obrady stanów Rzeczypospolitej w formule sejmu konnego w 1672 roku</i> — Zbigniew Hundert.....	3	590

Wiśniewska D., <i>Salony, 'salonierki', polityka: Studium porównawcze Paryża i Warszawy w drugiej połowie XVIII wieku</i> — Filip Emanuel Schuffert.....Eng. 8	166
Wróbel Ł., <i>Józef Jerzy Hylzen. Studium kariery magnackiej w XVIII wieku</i> — Angelika Blinda	4 800
Zayarnyuk A., Sereda O., <i>The Intellectual Foundations of Modern Ukraine. The Nineteenth Century</i> — Tomasz Hen-Konarski	3 601

IN MEMORIAM

Stanisław Grzybowski (6 V 1930 — 26 III 2022) — Ryszard Skowron	1 197
Romuald Wojna (20 XII 1931– 6 VII 2023) — Aleksandra Julia Leinwand ..	3 607
Magdalena Micińska (8 X 1964 — 29 IV 2023) — Maciej Janowski	4 823

KOMUNIKATY

Odezwa — Idea monarchiczna w Polsce	4 827
---	-------

CONTENTS

Anipiarkou Vadzim, The Second Partition and the Kościuszko Uprising in the Light of Otto Heinrich Igelström's Correspondence.....	1 5
Leśniewski Michał, The Horse as a Coloniser? The Case of South Africa down to the Second Half of the Nineteenth Century.....	2 245
Ławniczak Remigiusz, The Rapes of Polish Women by Red Army Soldiers in 1945 in the Pomeranian Voivodeship	Eng. 8 85
Mencfel Michał, An Antiquarian Passion: Explorations of the Graves of Polish Monarchs in the Nineteenth Century	Eng. 8 5
Michałowski Roman, Life of St Salome Queen of Halych. Virginity, Royalty, and Mysticism.....	4 619
Moklak Jarosław, Remarks on the Political Programme of the Transcarpathian Rusyns Included in the Memorandum of 13 October 1849. Did It Mean a Break with Galician Rus'?.....	4 649
Mycielski Maciej, Joachim Lelewel, An Envoy from Żelechów	3 455
Okniński Piotr, What Was Okół in Krakow?.....	3 417
Pietrzkiwicz Dorota, Stanisław Lisowski and the Restitution of Incunabula of Monastic Provenance under the Treaty of Riga (1921)	Eng. 8 55
Ptaszyński Maciej, The Intolerant Warsaw Confederation. On the Significance of Religious Liberties in 1573.....	2 215
Rodak Mateusz, Changes in the Geography of Warsaw Prostitution between 1918 and 1939. Introductory Remarks.....	4 667

Semczyszyn Magdalena, An Israeli Perspective on the Anti-Zionist Campaign in Poland (1967–1968).....	4	715
Siedziako Michał, Engagement, Evasion, Refusal to Collaborate. Marian Jurczyk and the Security Service (1977–1980)	2	277
Sikorski Tomasz, Jan Hupka — His Socio-Political Activity in Galicia up to 1914	1	87
Szlanta Piotr, The (Health) Policy of the Partition Era. The Boycott of German Spas and Resorts by Poles at the Turn of the Twentieth Century	3	481
Wiech Stanisław, The Russian Club in Warsaw. The First Twenty-Five Years of Its Activity (1860–1885)	1	51

MATERIALS — POLEMICS

Kalinowski Emil, Who Signed the 1573 Warsaw Confederation, and When Did They Sign It?.....	3	501
Nalewajko-Kulikov Joanna, Activities of the British and Foreign Bible Society in Polish Lands (1816–1992). A Research Reconnaissance.....	2	317
Pomorski Jan, “Strange Defeat” of the First Evaluation. A Comparative Performance Analysis in the Discipline of History between 2017 and 2021.....	1	123

CRITICAL ARTICLES

Flasiński Tomasz, What is Modernity? Some Reflections on Terminological Categories in Writing about Interwar Poland.....	3	537
Jurek Marcin, Incomplete Portrait of the Red Army in the Poznań Province. Remarks on the Book by Maciej Kościuszko.....	4	767
Makiła Dariusz, Once Again about the Sejm during the Interregnum. Remarks on Tomasz Kucharski’s <i>Book Sejmy elekcyjne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1632–1733</i>	4	747
Spałek Robert, The Path to Power: Notes on a New Biography of Edward Gierek.....Eng.	8	131
Wiszewski Przemysław, Out of the Model. Life of Medieval Nuns in the Shadow of the Piast Courts. Comments on the Book by Anna Agnieszka Dryblak	2	353

SPIS AUTORÓW

Anipiarkou Vadzim	1	5–50	Moklak Jarosław	4	649–665
Blinda Angelika	4	800–806	Mycielski Maciej	3	455–479
Błoch Agata	4	796–800	Nalewajko-Kulikov Joanna	2	317–351
Bobiatyński Konrad	2	383–388	Okniński Piotr	3	417–453
Broniarczyk Marcin	4	791–796	Penkała-Jastrzębska Anna	2	388–393
Brudek Paweł	2	397–402	Pękacka-Falkowska		
Flasiński Tomasz	3	537–573	Katarzyna	1	156–163
Hen-Konarski Tomasz	3	601–606	Pietrzkiewicz Dorota	Eng. 8	55–84
Hundert Zbigniew	3	590–594	Pomorski Jan	1	123–150
Jakuboszczak Agnieszka	Eng. 8	155–161	Popiołek Bożena	3	595–600
Janowski Maciej	4	823–825	Ptaszyński Maciej	2	215–243
Jarosław Dariusz	4	813–821	Pudłocki Tomasz	1	178–185
Jurek Marcin	4	767–784	Rodak Mateusz	4	667–713
Kalinowski Emil	3	501–536	Sasanka Paweł	2	402–408
Kęsik Jan	4	806–813	Schuffert Filip		
Kietliński Grzegorz	3	586–589	Emanuel	Eng. 8	166–171
Kizwalter Tomasz	3	582–586	Semczyszyn Magdalena	4	715–745
Kłagisz Mateusz M.P.	1	191–196	Siedziako Michał	2	277–316
Koko Eugeniusz	1	185–191	Sikorski Tomasz	1	87–121
Kordel Jacek	2	393–397	Skowron Ryszard	1	197–202
Korzeniowski Hubert	Eng. 8	171–177	Spalek Robert	Eng. 8	131–153
Leinwand Aleksandra Julia	3	607–609	Sumowski Marcin	3	575–581
Leśniewski Michał	2	245–276	Szlanta Piotr	3	481–499
Lewandowska-Malec Izabela	4	785–791	Urjasz-Raczko Matylda	1	164–167
Ławniczak Remigiusz	Eng. 8	85–129	Waszczuk Rafał	1	168–170
Łupienko Aleksander	1	175–178		Eng. 8	161–166
Makiła Dariusz	4	747–765	Wątor Adam	1	87–121
Mencfel Michał	Eng. 8	5–54	Wesołowski Adrian	1	171–175
Michałowski Roman	1	151–156	Wiech Stanisław	1	51–86
	4	619–648	Wiszewski Przemysław	2	353–382

SPIS RECENZENTÓW WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH

- Christoph Augustynowicz (Universität Wien, Austria)
- Michał Baczkowski (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
- Dániel Bagi (Uniwersytet im. Loránd Eötvösa, Budapeszt, Węgry)
- Jacek Banaszkiewicz (emeritus, Warszawa)
- Anna Barańska (Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II)
- Grzegorz Baziur (Małopolska Uczelnia Państwowa im. rtm. Witolda Pileckiego, Oświęcim)
- Konrad Białecki (Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań)
- Marek Cetwiński (emeritus, Wrocław)
- Andrzej Chojnowski (emeritus, Warszawa)
- Piotr Daszkiewicz (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN, Warszawa)
- Ewa Dubas-Urwanowicz (emerita, Supraśl)
- Milan Ducháček (Technická univerzita, Liberec, Czechy)
- Jakub Gałęziowski (Uniwersytet Warszawski)
- Tomasz Gąsowski (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
- Mikołaj Getka-Kenig (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN, Warszawa)
- Zbigniew Girzyński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)
- Henryk Gmiterek (emeritus, Lublin)
- Mateusz Goliński (Uniwersytet Wrocławski)
- Maciej Górny (Instytut Historii im. T. Manteuffla PAN, Warszawa)
- Stefan Jackowski (Uniwersytet Warszawski)
- Kurt Villads Jensen (Stockholms Universitet, Szwecja)
- Tomasz Jurek (Instytut Historii im. T. Manteuffla PAN, Warszawa)
- Elżbieta Kaczyńska (emerita, Sherbrooke, Kanada)
- Dariusz Karczewski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)
- Tomasz Kargol (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
- Małgorzata Karpińska (Uniwersytet Warszawski)
- Piotr Koryś (Uniwersytet Warszawski)
- Urszula Kosińska (Uniwersytet Warszawski)
- Krzysztof Kosiński (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN, Warszawa)
- Elżbieta Kossewska (Uniwersytet Warszawski)
- Eryk Krasucki (Uniwersytet Szczeciński)
- Grzegorz Krzywiec (Instytut Historii im. T. Manteuffla PAN, Warszawa)
- Mariusz Kulik (Instytut Historii im. T. Manteuffla PAN, Warszawa)
- Krzysztof Lesiakowski (Uniwersytet Łódzki)
- Mikołaj Madurowicz (Uniwersytet Warszawski)
- Grzegorz Motyka (Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa)
- Maciej Mycielski (Uniwersytet Warszawski)
- Dariusz Nawrot (Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- Natalia Nowakowska (University of Oxford, Wielka Brytania)
- Michał Paziewski (emeritus, Szczecin)
- Anna Pobóg-Lenartowicz (Uniwersytet Opolski)
- Maciej Ptaszyński (Uniwersytet Warszawski)
- Alexandra Pulvermacher (Universität Klagenfurt, Austria)

Rafał Reczek (Instytut Pamięci Narodowej, Poznań)	Piotr Ugniewski (Uniwersytet Warszawski)
Stanisław Rosik (Uniwersytet Wrocławski)	Ewa Węgrzyn (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
Ostap Sereda (Ukraiński Uniwersytet Katolicki we Lwowie, Ukraina)	Stanisław Wiech (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)
Jan Skórzyński (Collegium Civitas, Warszawa)	Leszek Wierzbicki (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin)
Marcin Starzyński (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)	Filip Wolański (Uniwersytet Wrocławski)
Tomasz Stryjek (Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa)	Andrzej Zakrzewski (Uniwersytet Warszawski)
Janusz Szczepański (Akademia Finansów i Biznesu Vistula, Warszawa)	Marzena Zawanowska (Uniwersytet Warszawski)
Andrzej Szwarc (emeritus, Warszawa)	Arkadiusz Żukowski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn)

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych Warszawa
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych Warszawa
AGZ	— <i>Akta grodzkie i ziemskie</i>
AIPN	— Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
ANK	— Archiwum Narodowe w Krakowie
AP	— Archiwum Państwowe
APH	— „Acta Poloniae Historica”
ASWK	— <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWP	— <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego</i>
BC	— Biblioteka Książąt Czartoryskich Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie
BHL	— <i>Bibliotheca Hagiographica Latina</i>
BJ	— Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	— Biblioteka Kórnicka
b.m.d.	— bez miejsca i daty wydania
BN	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PANKr.	— Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	— Biblioteka Raczyńskich
BUW	— Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	— <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
DN	— „Dzieje Najnowsze”
Dz. U.	— Dziennik Ustaw
f.	— fond (zespół)
fol.	— folio (karta)
IPN	— Instytut Pamięci Narodowej
KDKK	— <i>Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDMaz.	— <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis (Zbiór ogólny przywilejów i spominków mazowieckich)</i> , Warszawa 1919
KDMłp.	— <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1999
KDP	— <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDŚl.	— <i>Kodeks dyplomatyczny Śląska</i> , Wrocław 1956–1964

KDW	— <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , t. 1–11, Poznań 1877–1999
KH	— „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	— „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
LVIA	— <i>Lietuvos valstybės istorijos archyvas</i> w Wilnie
MGH	— <i>Monumenta Germaniae Historica</i>
MGH SrG	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum</i>
MGH SS	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores</i>
MK	— <i>Metryka Koronna</i>
MPH	— <i>Monumenta Poloniae historica</i>
MPH s.n.	— <i>Monumenta Poloniae historica, series nova</i>
mps	— <i>maszynopis</i>
MRPS	— <i>Matricularum Regni Poloniae summaria</i>
OiRP	— „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op.	— <i>opis</i>
PH	— „Przegląd Historyczny”
PL	— <i>Patrologiae cursus completus. Series Latina</i> , Paris 1844–1865
PrU	— <i>Preussisches Urkundenbuch</i> , t. 1–6, Königsberg–Danzig–Marburg 1882–2000
PSB	— <i>Polski słownik biograficzny</i>
PU	— <i>Pommerellisches Urkundenbuch</i> , t. 1–11, Stettin–Köln–Graz 1868–1990
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— <i>redaktor, redakcja</i>
RH	— „Roczniki Historyczne”
RHum	— „Roczniki Humanistyczne”
rkp.	— <i>rękopis</i>
RWHF PAU	— „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
	— „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
	— „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
	— „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/29
	— „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
	— „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1992–
SDRE	— „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
SGKP	— <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>

SH	— „Studia Historyczne”
SIRIO	— <i>Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva</i> , t. 1–148, S. Petersburg 1867–1916
Sobótka	— „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SRP	— <i>Scriptores Rerum Polonicarum</i>
SSS	— <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
SU	— <i>Schlesisches Urkundenbuch</i> , t. 1–6, Wien–Köln 1971–1998
St. Źr.	— „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	— sygnatura
Urzędnicy	— <i>Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy</i> , red. A. Gąsiorowski, t. 1–, Wrocław, Kórnik 1985–
Urzędnicy, Litwa	— <i>Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV–XVIII wieku. Spisy</i> , red. A. Rachuba, t. 1–, Warszawa 2004–
VC	— <i>Volumina Constitutionum</i> , t. 1–, Warszawa 1996 (należy cytować odpowiednio według wzoru: VC 1/1)
VL	— <i>Volumina Legum</i> , t. 1–8, Warszawa 1732–1782; t. 9, Kraków 1889; t. 10, Poznań 1952 (należy cytować odpowiednio według wzoru: VL 5, fol. 30)
ZH	— „Zapiski Historyczne”

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

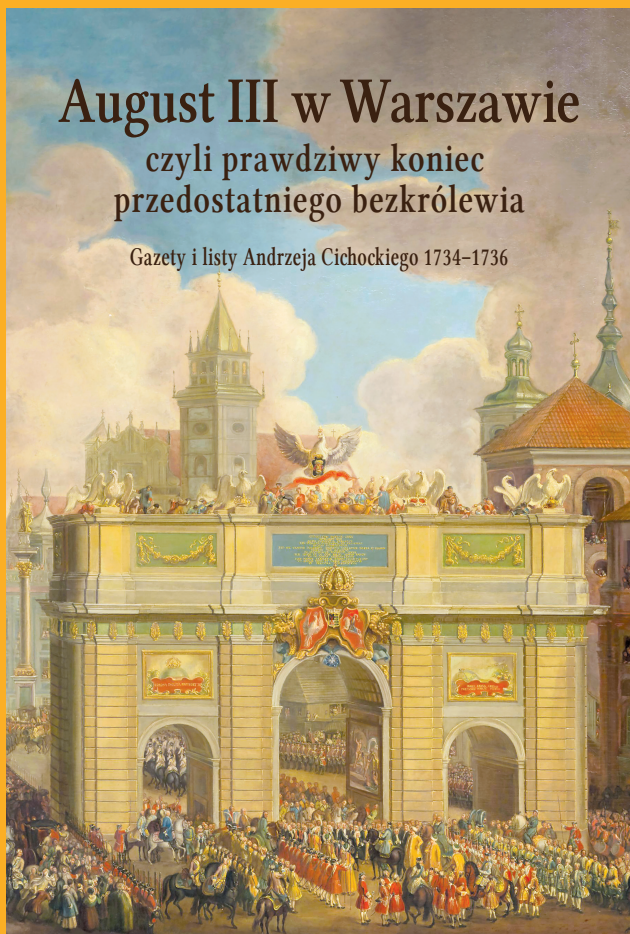
Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język
1	A	a	A	a	b b u m r s u	27	P	p	R	r	b b u m r s u
2	Б	б	B	b	b b u m r s u	28	C	c	S	s	b b u m r s u
3	В	в	V	v	b b u m r s u	29	T	т	T	t	b b u m r s u
4	Г	г	G	g	b b u m r s u	30	Ѡ	ѡ	Ć	ć	s
5	Д	д	D	d	b b u m r s u	31	Ќ	ќ	Ќ	ќ	m
6	Ђ	ђ	Đ	đ	s	32	У	y	U	u	b b u m r s u
7	Ѓ	ѓ	Ѓ	ѓ	m	33	Ў	ў	Ŭ	ŭ	b
8	Е	e	E	e	b b u m r s u	34	Ф	ф	F	f	b b u m r s u
9	Ё	ё	Ё	ё	b r	35	Х	x	H	h	b b u m r s u
10	Є	є	Ê	ê	u	36	Ц	ц	C	c	b b u m r s u
11	Ж	ж	Ž	ž	b b u m r s u	37	Ч	ч	Č	č	b b u m r s u
12	З	з	Z	z	b b u m r s u	38	Џ	џ	Đ	đ	m s
13	С	s	Ž	ž	m	39	Ш	ш	Š	š	b b u m r s u
14	И	и	I	i	b** b u m r s u	40	Щ	щ	Ŝ	ŝ	b u r u
15	І	і	Ì	ì	b r** u	41	Ѣ	ѣ	"	"	b** b u r
16	Ї	ї	Ĭ	ĭ	u	42	Ы	ы	Y	y	b r u**
17	Ј	ј	Ǧ	ǧ	m s	43	Ь	ь	'	'	b b u r u
18	Й	й	J	j	b b u r u	44	Э	э	È	è	b r
19	К	к	K	k	b b u m r s u	45	Ю	ю	Û	û	b b u r u
20	Л	л	L	l	b b u m r s u	46	Я	я	Â	â	b b u r u
21	Љ	љ	Ľ	ľ	m s	47	'	'	'	'	b b u m r s u
22	М	м	M	m	b b u m r s u	48	Њ	њ	Ĝ	ĝ	b** u**
23	Н	н	N	n	b b u m r s u	49	Ћ	ћ	Ě	ě	b** r** u**
24	Њ	њ	Ñ	ñ	m s	50	Ж	ж	Ǻ	ǻ	b u**
25	О	о	O	o	b b u m r s u	51	Ө	ө	Ƒ	ƒ	r**
26	П	п	P	p	b b u m r s u	52	У	у	Ỳ	ỳ	r**
<p>* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.</p> <p>** Występuje w dawnej pisowni.</p>											

INSTYTUT HISTORII PAN
PRZEDSTAWIA

August III w Warszawie

czyli prawdziwy koniec
przedostatniego bezkrólewia

Gazety i listy Andrzeja Cichockiego 1734–1736

www.ihpan.edu.pl

ISSN 0023-5903

9 770023 590406 12 >

<http://rcin.org.pl>